

FENJINANNDE

1 ¹ Fejninannde Iisaa Almasiihu on. Ndee fejninannde ko Allaahu on halfini nde Iisaa Almasiihu on, fii yo o hollu jiyaaɓe makko ɓen kon ko saatii arude ko ɓooyaa. Kanko kadi o ɓanginiri ɗun nulugol malaa'ikaajo makko goo e oo jiyaaɗo makko Yuuhanna, ² seeditiido ko o yi'i kon fow, ɗun ko daaluyee Alla on, wondude e seeditoore Iisaa Almasiihu on. ³ Maloore wonanii on janguɗo e ɓen hediiɓe ɗii konguɗi ndee fejninannde, maanditii koo ko windii, ko fii saa'i on ɓadike.

Salminaango Yuuhanna haa e Mofte ɗen Aazii

⁴ Immorde e min Yuuhanna haa e mon onon ɗee *mofte Iisaa jeedifi wonde e ngal diiwal *Aazii:

Yo ɓuttu e moyɓere wonan on immorde e on Woodaado, on Woodanoodo e on Aroyoowo, wondude e ɗii ruuhuuji jeedifi wondi ka yeeso jullere laamu makko, ⁵ wondude kadi e Iisaa Almasiihu on, on Seedeejo Sella-Findeejo, e Adaado immintineede e hakkunde mayɓe ɓen^a, ɗun ko oo Lando lambe aduna.

Yo on Yidudo en, fuutiniri en yiiyan mun ɗan bawgal junuubaaji men, ⁶ wadi en laamateeri e *yottinoobe sadaka ka Alla^b, on Baabaajo makko, ko on mangu e laamu wonani haa poomaa. Aamiina!

⁷ E hino ka o arata, himo arda e duule^c, kala neddo yi'ay mo, hay tufunooɓe mo ɓen.^d Awa kadi bolondaaji aduna on fow fesay sabu makko. Ko non woniri. Aamiina.

---

^a1.5 Zab. 89.28

^b1.6 Egg. 19.6

^c1.7a Dan. 7.13

^d1.7b Zak. 12.10

⁸ Allaahu Joomiraado on daali: «Ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, dun ko Woodaado on e Woodanoodo on e Aroyoowo on, on Jom Bawgal.»

Fii no Yuuhanna Fejniniranaa fii Almasiihu on

⁹ Ko min Yuuhanna oo musiddo mon, tawdaado e mon e tampere e laamateeri e najnaare e nder humondiral e Iisaa, hari mido e ndee suriire wi'eteende Patmuusa, sabu yottingol an daaluyee Alla on e seeditagol an fii Iisaa. ¹⁰ Nalaande Joomiraado on,^d tawi *Ruuhu Seniido on no tippii e an, mi nani hawa tiiduka baawo an wa hito *liital, ¹¹ no wi'a: «Ko yi'udaa woo windu e deftere, nabanaa dun mofte jeedidi wonde den e dee ca'e Efeesi e Simirna e Pergaama e Saayatiira e Sardiisa e Filadelfii e Laa'udiisa.»

¹² Onsay mi yeyyitii fii ndaarugol on wondo lan wowlande, mi yi'i joddirde pitilli tafiraade kanje jeedidi. ¹³ Tawi wa'udo wa *Bii-Aaden no hakkunde den joddirde pitilli, borniido kaftaane juutudo, habbitii dattol kanje ka bernde, ¹⁴ tawi hoore makko nden no rawniri wa leebi baalii maa wa cuddi, gite makko den no wa'ita wa joyngol yiite, ¹⁵ koyde den no wa'i wa sila-dane wondo e nder beembal yiite, hito makko ngon no wa'iti wa hito jurnde ndiyan. ¹⁶ Tawi koode jeedidi no ka jungo makko jaamo, kaafa welka ka mbelde didi no yalta ka hunduko makko. Awa kadi yeeso makko ngon no wa'ita wa nde naange jalbi tuma nge hatti e wulude.

¹⁷ Bay mi yi'ii mo, mi yaniri ka ley koyde makko wa maydo. Onsay o fawi jungo makko jaamo ngon e hoore an, o wi'i: «Wota a hulu. Ko min woni Arano on e Sakkitoro on, ¹⁸ awa kadi ko min woni Wuurudo on. Hari mi maayii, e hino mido wuuri haa poomaa, awa kadi mido jogii saabiije mayde e jahannama den.»

---

^d1.10 «Nalaande Joomiraado on» ko alattiire nden.

¹⁹ O wi'immi kadi: «Awa jooni windu ko yi'udaa kon e ko fewndii kon e ko faandii arude kon. ²⁰ Awa koode jeedidi de yi'udaa den ka jungo an jaamo, e joddirde pitilli tafiraade kanje jeedidi den, e hino ko dun firi kon: koode den jeedidi ko malaa'ikaabe mofte den jeedidi, awa joddirde pitilli den jeedidi, ko mofte den jeedidi.»

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Efeesi ngal

2 ¹ «Windan malaa'ikaajo moftal wongal Efeesi ngal, wi'aa:
 «E hino ko on tambido koode den jeedidi ka jungo mun jaamo, on jindoowo e hakkunde joddirde pitilli tafiraade kanje den jeedidi wi'i moftal ngal kon:

² «Mido andi kuude maa den e yangi maa kin e najjaare maa nden. Mido andi kadi a jabataa mujjanaade bonbe ben, awa kadi a ndarndike waditiibe sahaabaabe ben, hara hinaa be dun, tawdaa ko be fenoobe. ³ Hida najjii, tampi sabu innde an nden, kono a haabaali.

⁴ «Kono mido felu-maa huunde wootere: ko ko seludaa giggol ngol yidunodaa mi aranun ngol kon. ⁵ Anditu ka iwudaa don yanudaa! Tuubaa, ruttodaa e golleeji maa arani din. Si hinaa dun, mi artoyay e maa, mi sottinane joddirde pitilli maa nden ka nde woni don, si hinaa hara a tuubu, ruttidaa. ⁶ Kono e hino ko mi weltani-maa fii mun kon: ko ko ajudaa dee kuude bee jokku be laawol Nikola, de mi ani min kadi.

⁷ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon. On fooludo, mi newnanay mo jaamugol bibbe ngal leggal ngurndan wongal ka aljanna Allaahu on.»»

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Simirna ngal

⁸ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Simirna ngal, wi'aa:

«E hino ko on Wondo Arano e Sakkitoro, on maynoodo wuuriti, wi'i moftal ngal kon:

⁹ «Mido andi tampere nde tampudaa nden e miskinankaaku maa ngun, hara-le ko a galo. Awa kadi mido andi hoyre nde bee wi'itiiɓe *Yahuudiyankeɓe, hara hinaa ɓe ɗun, wonu-maa hoynude nden, hara ɓen ko ɓe moftal Ibuliisa. ¹⁰ Wota a hulu ko faandidaa tampude kon. Awa Ibuliisa no faandii bugaade wobɓe e mon ka kaso fii no ndarndore ɗon. On heɓay ton tampere e nder balde sappo. Kono gomɗin haa maayaa, ɗun mi yedete *meetelol ngurndan ngol.

¹¹ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofta ɗen kon. Kala fooludo, mayde ɗimmere nden hewtoytaa mo few.»»

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Pergaama ngal

¹² «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Pergaama ngal, wi'aa:

«E hino ko Jogiido kaafa welka ka mbelɗe ɗiɗi kan wi'i moftal ngal kon:

¹³ «Mido andi ka hodudaa ɗon, ko ɗon jullere Ibuliisa nden woni. Hida jogitii innde an nden, awa kadi a hayfinaali ko gomɗindaa mi kon, hay jande oo seeditantoodo lan sella-findeejo, wi'eteedo Antipaasu, waraa ka mon, ɗun ko e ndee wonunde Ibuliisa.

¹⁴ «Kono no woodi ton ko mettimmi e maa. Hida mari ton yimɓe jogitiiɓe jannde Bal'ama nden, on jannunoodo oo wi'eteedo Balaka feggirngol *Banii-Isra'iila'en jammingol ɓe tebbeeli sakkanaadi sanamuuji, jorkina ɓe jinaa. ¹⁵ Wano non an kadi, hida mari jogitiiɓe jannde jokkuɓe laawol Nikola ɓen. ¹⁶ Awa tuubu, si hinaa ɗun, mido ara e maa ko neɓaa, mi habira ɓe kaafa hunduko an kon.

¹⁷ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofta ɗen kon. Fooludo on, mi neeminay mo «*manna»^e suudiido, mi yeda mo kadi hayre

---

^e2.17 Egg. 16.13-15 e 31

raneere, hara no windii e nden hayre innde heyre nde hay gooto andaa si wonaa on hendiido nde.»»

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Saayatiira ngal

¹⁸ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Saayatiira ngal, wi'aa:

«E hino ko *Bidfo Alla on, on mo gite mun wa'i wa joyngol yiite, koyde mun wa'i wa sila-dane wi'i moftal ngal kon:

¹⁹ «Mido andi kuude maa den e giggol maa ngol e gomdinal maa ngal e golle maa den e njaɲnaare maa nden. Awa kadi mido andi kuude maa sakkitore den no buri arane den duufude.

²⁰ «Kono feloore nde mi jogani-maa nden, ko ko accudaa oo debbo wi'eteedo Yeezabeela, wi'itiido ko annabaajo, janni faljini kurkaadi an din kon fii yo be jokku jinaa, be jaama tebbeeli sakkanaadi sanamuuji. ²¹ Mi okkii mo saa'i fii no o tuubira, kono o faalaaka tuubude on jinaa makko. ²² E hino mido wallinirde mo tampere tiidunde, kanko e be o jinidaynoo ben, si hinaa taw hara be tuubu den kuude maɓbe. ²³ E hoore dun, mi waray iwtirbe baawo makko ben, dun mofte den fow anday ko min woni lijooowo miijooji e lijooowo berde, awa kadi mi yobay mo kala e mon njoddi kuude mun.

²⁴ «Kono onon bee be Saayatiira heddiibe, be jokkaali nden jannde fenandeere, onon be andaali ko wobbe wi'ata ko gundooji luggudi Ibuliisa kon, mi alaa fawude on dongal goo, ²⁵ si wonaa yo on tamu ko jogidon kon satta haa nde mi aroyi.

²⁶⁻²⁸ «Kala foolufo, nentini kuude an den haa ka rawnoode, mi okay mo bawgal wano min kadi mi hendornoo non e juude Ben an, o laamoo e hoore leyyi din, o aynira di labbooru njandi, hara ndun munciray di wa payande leydi, mi jonna mo kadi jaawiire subaka nden.^f

---

^f2.26-28 Zab. 2.9

²⁹ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon.»»

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Sardiisa ngal

3 ¹ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Sardiisa ngal, wi'aa:
«E hino ko Jogiido ruuhuuji Alla din jeedifi e koode den jeedifi wi'i moftal ngal kon:

«Mido andi kuude maa den, mido andi kadi no wi'aa ko a wuurudo, kono ko a maydo. ² Finu, tiidinaa ko heddii kon, dun ko ko faandii maayude kon, sabu mi yiiraali kuude maa den wa timmude yeeso Alla an on. ³ Anditu no nanirdaa Kibaaru Moyfo on non, e no hendordaa mo non. Doftodaa mo, tuubaa! Si a finaali, mi arday wa ngujo, awa kadi a andataa ko e saa'i hombo mi arata, mi juhe.

⁴ «Kono hida mari yimbe seedaabe Sardiisa don, be tuuninaali concii mun din. Be yaaday e an, hara hibe bornii daneeji, ko fii hibe handi e dun. ⁵ Ko wano non kadi, fooludo on ko concii daneeji bornoytoo, awa kadi mi montoytaa innde makko nden ka deftere ngurndan. E hoore dun, mi qirritoyto innde makko nden yeeso Ben an e yeeso malaa'ikaabe mun ben.

⁶ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon.»»

Batakuru Windanandu Moftal wongal Filadelfii ngal

⁷ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Filadelfii ngal, wi'aa:
«E hino ko *Seniido on daalani moftal ngal kon, dun ko on Goongaajo, jogiido saabi Daawuuda on, on mo tawata ko o udditi kon, hay gooto waawataa sokude, e ko o soki kon, hay gooto waawataa udditude:

⁸ «Mido andi kuude maa den. Awa e hino, mi wadii baafal udditiingal yeeso maa, ngal hay gooto waawataa ombude. A doftike daalol an ngol, a yeddaali innde an nden, wonaa fii kala a duudaa fiira. ⁹ Awa mi addante bee yimbe moftal Ibuliisa, wi'itiiibe Yahuudiyankeebe, hara be fenay, hinaa be dun. Mi adday be haa ka ley koyde maa, be jiccoo, be anda wonde mido yidu-maa. ¹⁰ Bay a huutorii njanjaare nde mi yamir-maa nden, min kadi mi dandoyte ndee tampere faandiinde arude e hoore aduna on fow fii ndarndagol hodube ka aduna ben. ¹¹ Mido ara ko neebaa. Tamu fota ko jogidaa kon fii wota hay gooto yettu *meetelol maa ngol.

¹² «Kala fooludo, mi waday mo doosal ka suudu Alla an on, hara o yaltataa don hande kadi. Mi winday innde Alla an on e hoore makko, e innde saare Alla an on, dun ko saare *Yerusalaam heyre iwroore e Alla, tippoo iwruude ka kammu, mi winda kadi innde an heyre nden e hoore makko.

¹³ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon.»»

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Laa'udiisa ngal

¹⁴ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Laa'udiisa ngal, wi'aa:
«E hino ko wi'eteedo Aamiina on, on seedeejo sella-findeejo goongaajo, dun-le ko on wondo bundu tageefo Alla ngon, wi'i moftal ngal kon:

¹⁵ «Mido andi kuude maa den, a wulaa, a buubaa. Sago an ko yo a wonu wuludo maa buubudo. ¹⁶ Ko dun wadi, bay hinaa a hay huunde e dun, a wulaa, a buubaa, mi tuutirte hunduko an kon. ¹⁷ Hida wi'itii galo, aldudo, mo nakkiraaka hay huunde, hara-le a andaa ko a tampudo, yurmudo, baaso, bundo, holdo. ¹⁸ Min mi waajike ma soodugol kanje labbiniraade yiite e juude an fii no laatoraa galo,

soodaa kadi conci daneeji ko bornodaa e juude an fii wota hersa kolngal maa ngal^g feenu, e lekki ko wujaa ka gite maa fii no yi'iraa.

¹⁹ «Kala ben be mi yidi, mi felay be, mi wurta. Awa jooni wakkilo, tuubaa. ²⁰ Awa e hino lan, mido darii ka takko baafal, mido hoddaade. Kala on nanudo hawa an kan, udditi baafal mun, mi naatay ka ontigi, mi jaamida e makko, ontigi kadi jaamida e an.

²¹ «Kala fooludo, mi yeday mo joododugol e an ka jullere an laamu, wano min kadi mi fooliri non, mi joododi e Ben an ka jullere makko laamu.

²² «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon.»»

Fii Jullere Laamu Allaahu on

4 ¹ Bawto dun mi yi'i dambugal no udditii ka kammu. Hawa ka mi adinoo nanude kan, dun ko hawa wa'itayka wa hawa *liital, ka wi'immi: «Yawu doo, mi holle ko saatii aroyde kon onsay.»² Tun Ruuhu Allaahu on tippii e an. Onsay mi yi'i jullere laamu ka kammu, tawi goddo no joodii e nden jullere. ³ On Joodiido don no jalbiri wa hayre hittunde wi'eteende yasbe e hayre goo kadi no wi'ee sardiire. Tawi yaroowol ndiyan jalbirngol wa hayre hittunde goo wi'eteende zumuruudu no hundunoo nden jullere. ⁴ Tawi kadi julle laamu noogay e nay no hundunoo nden jullere laamu, awa kadi mawbe noogay e nayo, borniibe daneeji, taaru be *meetelli kanje, no joodinoo e majje. ⁵ Tawi mayande no yalta e nden jullere laamu, wondude e digge e parnitte. Tawi kadi lampuuji jeedici huɓɓudi no yeeso nden jullere laamu, din-le ko ruuhuuji Alla din jeedici. ⁶ Tawi ko wa'i wa baharu laabirdo wa biini, jalbiri wa jaaman, no yeeso nden jullere laamu.

---

^g3.18 Maa: kolndan dan

Tawi tagooje nay wuurude, mari gite yeeso e baawo, no taarii, hunditi nden jullere laamu. ⁷ Tagooje aranere nden no wa'i wa ngayuuri, dimmere nden no wa'i wa kalaldi nagge, yeeso tammere nden no wa'i wa yeeso aaden, nayabere nden no wa'i wa simbirre wiiraynde. ⁸ Nde kala e den tagooje nay wuurude no mari gabitanji jeegoo marudi gite nder e baawo. Jemma e jalorma de alaa tayindirde wi'ugol:

«Seniido*, Seniido, Seniido,
ko Alla Joomiraado Jom Bawgal on,
dun ko on Woodaado
e on Woodanoodo
e on Aroyoowo.»^h

⁹ Nde dee tagooje nay wuurude mawnini, teddini, jarni on Joodiido e nden jullere laamu woo, dun ko on Wuurudo haa poomaa, ¹⁰ onsay ben mawbe noogay e nayo kadi jiccoo yeeso on Joodiido e nden jullere laamu, be sujjana on Wuurudo haa poomaa, be liba kadi meetelli maβbe din yeeso nden jullere laamu, hara hibe wi'a:

¹¹ «Yaa an Joomiraado Alla amen,
hida handi e darja e teddungal e mbawdi,
ko fii ko an tagi kala huunde.
Awa kadi ko e faale maa dun fow tagiraa, woodaa.»

Fii Deftere Taggaande nden e Baalun kun

5 ¹ Bawto dun mi yi'i kadi on Joodiido ka jullere laamu no jogii ka jungo mun jaamo deftere windaande nder e baawo, tagгаа, notiraa tobbe kaaje jeedidi.

² Tun mi yi'i malaa'ikaajo tiidudo no ewnoo ko tiidi, wi'a: «Ko hombo handi e hobbitugol dee notande ndee deftere taggaande, uddita nde?»³ Tawi waawudo

---

^h4.8 Isa. 6.2-3, Haz. 1.18 e 10.12

nde udditude ndaara alaa ka kammu, alaa ka hoore leydi maa ka nder leydi.

⁴ Onsay mi wulli fota, bay tawii hay gooto handaa e udditugol nden deftere taggaande, hinaa fere ndaara nde. ⁵ Onsay goddo e ben mawbe wonnoobe don wi'immi: «Wota a wullu. Awa e hino Ngayuuri bolondaa *Yahuuda ndin, dun ko Geeyol Daawuuda ngol, foolii haa waawii hobbitude notande den jeedifi, uddita deftere taggaande nden.

⁶ Ontuma mi yi'i *Baalun wa'itaykun wa waraakun, no darii hakkunde nden jullere laamu e tagooje nay wuurude den e mawbe ben. Tawi hikun mari galaadi jeedifi e gite jeedifi, tawi ko din woni ruuhuuji jeedifi di Allaahu on immini e leydi ndin fow. ⁷ Kun Baalun ari, hendii nden deftere wonde ka jungo jaamo on Joodiido ka jullere laamu. ⁸ Bay Baalun kun hendike deftere nden, den tagooje nay wuurude e mawbe ben noogay e nayo ari jiccii yeeso kun Baalun. Tawi mo kala e ben no jogii hoddu, e pelette kanje heewude urngallooji, di tawata ko torndeeji gomdinbe ben. ⁹ Hiibe beytoraynoo beytol kesol, wi'a:

«Hida handi e hendagol ndee deftere,
 hobbita notande mayre den,
 ko fii a waranooma.

Awa kadi ko yiian maa dan sottirandaa Alla
 yimbe jeyaaabe e kala bolondaa
 e kala haala e kala jamaa e kala lepol.

¹⁰ A wadii be laamateeri e *yottinoobe sadaka
 fii kurkanagol Alla men on,
 awa ben laamoto ka aduna.»

¹¹ Bawto dun mi nani hawa malaa'ikaabe duudube, mi yi'i kadi hiibe hunditi jullere laamu nden e tagooje wuurude den e mawbe ben, tawi duudeendi mabbe ndin ko dente de guluuje guluuje. ¹² Tawi ben no ewnoo ko tiidi, wi'a:

«Kun Baalun waraakun
no handi e hebugol bawgal
e ngalu e faamu e doole
e teddungal e darja e mantoore.»

¹³ Onsay mi nani kala ko tagaa, ko woni ka kammu e ka hoore leydi e ka nder leydi e ka baharu, e tagu ngun fow, no wi'a:

«Mantoore e teddungal e mangu e bawgal
yo wonan on Joodiido ka jullere laamu,
e Baalun kun, haa poomaa!»

¹⁴ Tawi tagooje nay wuurude den no wi'a: «Aamiina!» Onsay tawi mawbe ben kadi no jiccotonoo, sujja.

Fii Hobbitugol Notande den

6 ¹ Onsay mi yi'i Baalun kun no hobbita wonnde e den notande jeedifi. Mi nani wonnde e den tagooje nay wuurude no wowlira wa hawa farjitere, wi'a:

«Aru!»² Mi ndaari, mi tawi e hino puccu ranewu. Tawi waddinoodo ngu on no jogii laajal, o jonnaa *meetelol, o yaari wa fooloowo e fii foolugol.

³ Bay kun hobbitii notannde dimmere nden, mi nani tagoore dimmere wuurunde nden no wi'a: «Aru!»⁴ Don kadi puccu goo yalti, tawi hingu wojiiri wa yiite. Waddinoodo ngu on hendii bawgal ittugol buttu ngun ka hoore leydi fii no yimbe ben warindirira. O jonnaa kaafa njana.

⁵ Bay Baalun kun hobbitii notannde tammere nden, mi nani tagoore tammere wuurunde nden no wi'a: «Aru!» Mi ndaari, mi tawi e hino puccu balewu. Tawi waddinoodo ngu on no jogii balansiⁱ ka jungo mun. ⁶ Mi nani ko wa'itata wa hawa iwruka e hakkunde den tagooje nay wuurude, no wi'a: «Sariyaare wootere ngawri

---

ⁱ6.5 «Balansi» no wi'ee kadi «sikeeli» maa «peesirdun».

ko *dinaruuru wooturu, awa kadi sariyaare tati muutiri ko dinaruuru wooturu, kono nebban dan e njaram dan wota a bonnu!»

⁷ Bay kun hobbitii notannde nayaɓere nden, mi nani hawa tagoore nayaɓere wuurunde nden no wi'a: «Aru!»⁸ Mi ndaari, mi tawi e hino puccu fultiingu. Waddinooɗo ngu on no wi'ee Mayde, tawi jahannama no jokki mo. Be jonnaa bawgal e hoore peccun nayaɓun kun ka leydi fii mulirgol yimɓe ben kaafa e heege e jabbeli e kulle buruure den ka leydi.

⁹ Bay kun hobbitii notannde jowabere nden, mi yi'i ka ley *layyorde wonkiiji waranoobe ben sabu humagol mabbe e daaluyee Alla on e seeditoore nde be wadi nden. ¹⁰ Tawi hidi ewnotonoo ko tiidi, wi'a: «Yaa an Joomiraado *Seniido, Goongaajo, e hara ko haa honde tuma nennotodaa jaawugol hodube ka aduna ben, yottanoo yiyan amen dan?»¹¹ Mo kala e mabbe jonnaa dolokke daneejo, be wi'aa yo be fowto kadi e nder saa'ihun, haa tuma adadu gollidoobe e mabbe ben e musibbe mabbe wariroyteebe wa mabbe ben timmi.

¹² Onsay mi yi'i Baalun kun no hobbita notannde jeegabere nden. Dimbannde leydi tiidunde wadi, naange ngen bawliri wa bagi sacciraado leeɓi baleeji, lewru ndun fow kadi wa'i wa yiyan. ¹³ Tawi koode den ka kammu no saamude ka leydi, wa kuraaje wonde saamude nde hendu tiidundu dimbi kurahi. ¹⁴ Tawi kammu ngun no dira taggora wa gatal, awa kadi pelle den e suriije den fow dirti ka wonnoo don. ¹⁵ Lambe aduna ben e teddube ben e hooreebe suufaabe ben e aldube ben e dolnuɓe ben e jiyaabe ben fow e rimbe ben no suudoyii ka pammeeje e ka lombi pete pelle, ¹⁶ e hoore hiɓe wi'a pelle den e pete den: «Yanee e hoore amen, suudon men gite oo Joodiido ka jullere laamu e tikkere Baalun kun! ¹⁷ Ko fii jalaande mawnde tikkere mabbe nden arii, e ko hombo waawata nde dartaade?»

Adadu Maandinaabe 6en

7 ¹ Bawto dun mi yi'i malaa'ikaabe nayo no darii e cobbuli leydi ndin nay, hiibe jogitii keneeli cende aduna on nay fii wota hendu wifu e hoore leydi ndin e ka hoore baharu e hoore leggal woo kadi. ² Onsay mi yi'i kadi malaa'ikaajo goo no iwra ka funnaange, himo wondi e maande Alla Wuurudo on. O ewnii ko tiidi 6en malaa'ikaabe nayo, yedanoobe wadugol bone ka leydi e ka baharu, o wi'i: ³ «Wota on meemu leydi ndin e baharu on e ledde den, haa men wada maande ka tiide kurkaadi Alla men on.» ⁴ Awa kadi mi nani adadu maandinaabe 6en. Ko 6e guluuje teemedere e cappande nayo e nayo e nder bolondaaji *Banii-Isra'iila'en 6en fow:

⁵ Ka bolondaa Yahuuda, ko 6e guluuje sappoo e dido maandinaa,
 ka bolondaa Ruubaynu, ko 6e guluuje sappoo e dido,
 ka bolondaa Gaada, ko 6e guluuje sappoo e dido,
⁶ ka bolondaa Asiira, ko 6e guluuje sappoo e dido,
 ka bolondaa Naftali, ko 6e guluuje sappoo e dido,
 ka bolondaa Manasse, ko 6e guluuje sappoo e dido,
⁷ ka bolondaa Sim'uunu, ko 6e guluuje sappoo e dido,
 ka bolondaa Lewi, ko 6e guluuje sappoo e dido,
 ka bolondaa Yassaakara, ko 6e guluuje sappoo e dido,
⁸ ka bolondaa Zabuluunu, ko 6e guluuje sappoo e dido,
 ka bolondaa Yuusufu, ko 6e guluuje sappoo e dido,
 ka bolondaa Buniyamiinu kadi, maandinaabe 6en ko 6e guluuje sappoo e dido.

Fii Jamaa Moolanaado on

⁹ Bawto dun mi ndaari, mi tawi e hino jamaa moolanaado, mo hay gooto waawataa limude, mo leyyi din fow, mo bolondaaji din fow, mo jamaaji din fow e mo haalaaji din fow, no darii yeeso jullere laamu nden e yeeso Baalun kun. Hiibe

bornii concii daneeji, hiibe jogii baape tugi ka juude maɓɓe, ¹⁰ hiibe ewnoo ko tiidi, wi'a:

«Kisiyee on ko e Alla men on iwri,
on Joodiido ka jullere laamu,
e *Baalun kun!»

¹¹ Tawi kadi malaa'ikaabe ben fow no darii hunditi jullere laamu nden e mawbe ben e tagooje nay wuurude den, hiibe jiccotonoo yeeso jullere laamu nden, be sujjana Alla ¹² e hoore hiibe wi'a:

«Aamiina!
Mantoore e mangu e faamu e jaarore
e teddungal e bawgal e doole,
ko Alla men on wonani haa poomaa. Aamiina!»

¹³ Onsay goddo e mawbe ben yetti haala kan, wi'immi: «Ko hombe woni bee borniibe concii daneeji, e ko honto be iwi?»

¹⁴ Mi jaabii mo, mi wi'i: «Koohoojo an, an hida andi.»

Onsay o wi'immi: «Ko ben woni iwbe e satteende mawnde nden, be wuppilii concii maɓɓe diin, be rawnini di ka yiyɗan Baalun kun. ¹⁵ Ko dun wadi si:

Hiibe ka yeeso jullere laamu Alla,
hiibe rewaa mo jemma enalorma ka suudu makko.
Joodiido on ka jullere laamu duwiray^jbe suudu mun ndun.

¹⁶ Be weetaake hande kadi,
be donɗetaake hande kadi,
naange ngen hewtataa be hande kadi,
nguleendi woo kadi hewtataa be.

---

^j7.15 Maa: «duhiray».

¹⁷ Ko fii Baalun wonkun kun ka tumbo jullere laamu ornay 6e,
 ardo 6e ka 6ulli ndiyan ngurndan dan,
 awa kadi Alla fittay kala gondi wondi ka gite mab6e.»

Fii Hobbitugol Notannde Jeedifa6ere nden

8 ¹ Bay Baalun kun hobbitii notannde jeedifa6ere nden, deeyannde wadi ka kammu wa feccere saa'i. ² Mi yi'i malaa'ikaabe njeedifo, dariibe yeeso Alla ben, no jonnee *liite jeedidi. ³ Malaa'ikaajo goo ari, woni ka *layyorde, tawi himo jogii tindohun sunnirkun urngallooji tafiraakun kanje. O jonnaa urngallooji buy fii sakkodugol di e torndeeji gomdinbe ben fow ka layyorde tafiraande kanje wonde yeeso jullere laamu nden. ⁴ Curki urngallooji din wondude e torndeeji gomdinbe ben yenti e juude malaa'ikaajo on yeeso Alla. ⁵ Malaa'ikaajo on yetti tindohun sunnirkun urngallooji kun, hebbini kun yiite layyorde nden, o bugii ka hoore leydi. Parnitte wadi, e digge e mayande e dimbannde leydi.

Fii Wuttande Liite Arane den Jeegoo

⁶ Malaa'ikaabe njeedifo, joginoobe liite den jeedidi, hebulanii wuttugol de.
⁷ Arano on wutti liital mun ngal. Marmalle e yiite jillunge yiiyan wadi, bugaa ka leydi. Peccun tammun leydi ndin e peccun tammun ledde den sumi, hudo hecco kon fow sumi.

⁸ Malaa'ikaajo dimmo on kadi wutti liital mun ngal. Ko nanditata e fello moolanaango hubbungo bugaa ka baharu. Feccere tammere baharu on wonti yiiyan, ⁹ feccere tammere ko tagaa ko wuuri ka nder baharu kon muli, feccere tammere e laade den lancii.

¹⁰ Malaa'ikaajo tammo on kadi wutti liital mun ngal. Hoodere moolanaande hubbirnde wa jowlol iwi ka kammu, yani e feccere tammere maaje den e 6ulli

ndiyan dɪn. ¹¹ Tawi innde nden hoodere ko Afsantiina.^k Feccere tammere di'e dɛn waylii, wonti ko haadi. Yimbe buy maayiri sabu dɛn ndiyan haadufɛn.

¹² Malaa'ikaajo nayabo on kadi wutti liital mun ngal. Feccere tammere naange ngen piyaa, wondude e feccere tammere lewru ndun e feccere tammere koode dɛn, fii no feccere tammere dɪn ndayguuji nibbitira, e no feccere tammere jalbeendi jallal ngal mutira, jemma on kadi wano non.

¹³ Mi ndaari, tawi simbirre no wiira ka weeyo dow. Mi nani hinde wi'a e hawa tiiduka: «Bone, bone, bone wonanii hodube ka aduna ben sabu hito deya liite de malaa'ikaabe ben tato faandii wuttude!»

9 ¹ Malaa'ikaajo njowabo on kadi wutti *liital mun ngal. Mi yi'i hoodere no iwi ka kammu, yani ka leydi. Nde jonnaa saabiwal *gaygii ngin alaa kattudi ngin. ² Nde udditi gaygii ngin alaa kattudi ngin, yalti ka nder gaygii ton curki, wa curki beembal yiite moolanaangal. Naange ngen e yaasi on nibbitiri sabu curki ngin gaygii. ³ Immorde e kin curki, kanuuji yalti ka leydi, di jonnaa bawgal sifa bawgal jahe dɛn ka leydi. ⁴ Di wi'aa, wota di meemu kudol woo ka leydi e kala ko heccidi e kala leggal, kono ko yimbe be alaa maande Alla nden ka tiide mun tun di meemata. ⁵ Kono di yamiraa wota di waru be, kono yo di tampin be e nder lebbi jowi, tawi tampere ko di wadaynoo kon ko wa tampere yaare si fidii goddo. ⁶ E nder dɛn balde dɛn, yimbe ben dabɓay mayde nden, kono be yi'ataa nde few. Be suboto mayde, kono mayde nden dogo be wodditoo.

⁷ Din kanuuji no nandita e pucci eltaadi fii hare. Tawi no ka ko'e majji ko nanditata e *meetelli kanje, geece majji on no nandita e geece neddanke. ⁸ Hidi mariri sukundu wa debbo, jiiye majji on kadi no nandita e jiiye ngayuuje. ⁹ Tawi hiwitorɗi berde majji on no wa'i wa bedi njandi, e hitooji gabitanji majji on kadi no nandita e hito *giri-giriije de pucci duududi poodata, no dogana hare. ¹⁰ Tawi

---

^k8.11 «Afsantiina» no firi «ko haadi».

bukki majji on no mari ndompe wa de jahe den, tawi bawgal kodi tampiniraynoo yimbe ben kon e nder lebbi jowi ko ka bukki majji woni. ¹¹ Tawi ko wonani di lando ko malaa'ikaajo gaygii ngin alaa kattudi ngin, mo tawata innde mun e haala Yahuudiyanke ko «Abaduuna», ^m innde makko nden kadi e haala Gereekiyanke ko «Apoliyon».ⁿ

¹² Bone arano on feyyi, awa boneeji didi no arude bawto dun.

¹³ Malaa'ikaajo jeegabo on kadi wutti liital mun ngal, mi nani hawa no iwa e cobbi nay *layyorde tafiraande kanje wonde nden yeeso Alla, ¹⁴ no wi'a malaa'ikaajo njeegabo joginoodo liital ngal: «Firtu malaa'ikaabe nayo habbaabe ka maayo njano Furaatiwol ben!»¹⁵ Ben malaa'ikaabe nayo, hebulaninoobe fii on saa'i e nden jalaande e ndun lewru e nden hitaande, firtaa, fii warugol feccere tammere e yimbe ben. ¹⁶ Mi nani adadu waddinoobe pucci fii hare ben ko be guluuje noogayo laabi guluuje sappo. ¹⁷ E hino no mi yi'iri non pucci din e waddinoobe di ben e nder fejninannde nden: tawi waddinoobe di ben no jogii hiwitorde berde wojjirayde wa yiite, mbulorde wa baka e wa'itayde wa nete. Tawi ko'e pucci din no nandita e ko'e ngayuuje, yiite e curki e mbollan yiite no yalta ka kundule majji. ¹⁸ Peccun tammun e yimbe ben wariraa dii albala'uuji doo tati, dun ko koo ko yaltata ka kundule majji, dun ko yiite ngen e curki kin e mbollan yiite dan. ¹⁹ Ko fii bawgal pucci din ko ka kundule majji e ka bukki majji woni. Bukki majji on no nandita e bolle, hidfi mari ko'e ko di wadira bone.

²⁰ Yimbe heddinoobe be wariraaka din albala'uuji ronki tuubude kuude de be wadiri juude maabe den. Be accaano sujjangol jinnaaji din e sanamuuji tafiraadi kanje e kaalisi e sila e kaaye e ledde, di waawataa yi'ude maa wowlude maa

---

^m9.11 «Abaduuna» no firi «mulugol».

ⁿ9.11 «Apoliyon» no firi «muloowo».

yahude. ²¹ Be ronki tuubude kadi fii ko be itti ko'e kon, e mbilankaaku maɓɓe ngon e jeeno maɓɓe ngon e guyaale maɓɓe den.

Fii Malaa'ikaajo on e Deftun Taggaakun kun

10 ¹ Mi yi'i malaa'ikaajo goo dolnudo no iwra ka kammu, no bornii duulere, no hippii yaroowol ndiyan ngol. Yeeso makko ngon no wa'ita wa naange ngen, koyde makko den kadi no wa'ita wa tugaale yiite. ² Himo jogii deftun udditaakun ka jungo makko. O tippi koyngal makko jaamal ngal ka baharu, nanal ngal ka leydi. ³ O ewnii ko tiidi wano ngayuuri riggorta. E nder ko o ewnii kon, parjitte den jeedifi wadi hito. ⁴ Bay parjitte den jeedifi wadi hito, tawi mido hebulanii windugol, kono mi nani hawa ka kammu, no wi'a: «Wadu gundoo ko parjitte den jeedifi wi'i kon, hara a windaali.»

⁵ Awa kadi on malaa'ikaajo, mo mi yi'unoo no tippi ka ndiyan e ka leydi, towni jungo mun jaamo ngon, fewtini ka kammu. ⁶ O woondiri on Wuurudo haa poomaa, on Tagudo kammu e ko woni ton, tagi leydi e ko woni e mun, tagi baharu e ko woni e mun kon, wonde uuda alaa hande kadi. ⁷ Kono e nder balde de malaa'ikaajo njeedifaabo on faandii wuttugol *liital ngal, gundoo Alla on laatoto wano o fejnirannoo non kurkaadi makko din, dun ko annabaabe ben.

⁸ Onsay hawa, ka mi nanunoo kan iwrude ka kammu, wi'irimmi nii kadi: «Yahu, yettaa kun deftun udditaakun e jungo oo malaa'ikaajo tippudo ka baharu e ka leydi.» ⁹ Mi yahi ka malaa'ikaajo on, mi wi'i yo o jonnann deftun kun. O wi'immi: «Yettu kun, jaamaa. Kun hebbinay reedu maa ndun ko haadi, kono kun weliray wa njuuri ka hunduko maa.»

¹⁰ Mi yetti deftun kun e juude malaa'ikaajo on, mi jaami. Kun weliri ka hunduko an wa njuuri, kono bay mi bennii kun, reedu an ndun heewi ko haadi. ¹¹ Mi wi'aa kadi: «Hida haani haalude kadi ko Alla longin maa ko yowitii e jamaaji buy e leyfi buy e haalaaji buy e lambe buy.»

Fii Seedebe ben Dido

11

¹ Mi jonnaa kadi kudol kalin nanditayngol e sawru, mi wi'aa:

«Immo etaa suudu Alla ndun e *layyorde nden, limaa rewoobe ton ben. ² Kono dingiral suudu Alla ndun, accu dun feere, wota a etu dun, ko fii don yedaama be gomdinaa ben, be yaabay saare hormorde nden e nder lebbi cappande nay e didi.

³ Mi newnanay seedebe an borniibe concii heynordi ben dido, haalugol ko mi longini be e nder balde wuluure e teemedde didi e cappande jeego.»

⁴ Ko ben woni ledde *zaytuuni den didi e jodfinirde pitilli den didi wonde yeeso Joomiraado leydi ndin. ⁵ Si goddo no faalaa be wadude ko boni, yiite yaltay ka kundule mabbe, jaama aybe mabbe ben. Ko nii kala faalaado be wadude ko boni warirte. ⁶ Hibe mari bawgal ombugol kammu ngun fii wota ndiyan aru e balde de be haalata ko Alla longini be kon. Hibe mari kadi bawgal waylugol di'e den yiiyan, e libugol ka hoore leydi kala noone jabbeeli saa'i mo be faalaa woo.

⁷ Nde be timminoyi seeditoore mabbe nden, kullii iwroyayngii ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin haboyay be, ngii foola be, ngii wara. ⁸ Fureeji mabbe din luttay ka ballangal nden saare mawnde nde Joomi mabbe on fempanoo e mun. Nden saare no jammaa *Saduuma maa *Misira. ⁹ Yimbe jamaaji din fow e bolondaaji din fow e haalaaji din fow e leyyi din fow ndaaray fureeji mabbe din e nder balde tati e feccere, be saloo yo be surre. ¹⁰ Hodube ka aduna ben weltoyoo fii mayde mabbe nden, be wona e nder weltaare, be neldindira, ko fii ben annabaabe dido lettii yimbe ben ka leydi.

¹¹ Bay balde tati e feccere den feyyii, foofaango ngurndan iwrungo e Alla naati e din fureeji, be immii, be darii, onsay kulol moolanaangol hebi ben yi'unoobe dun.

¹² Be nani hawa tiiduka ka kammu, no wi'a be: «Yawee gaal!» Be yawi ka kammu e nder duulere, aybe mabbe ben yi'i be.

¹³ Ko e on saa'i don, dimbannde leydi tiidunde wadi, feccere sappabere e saare nden lancii. Yimbe guluuje njeedido maayiri sabu nden dimbannde leydi, heddiibe ben huli, mawnini Alla Jom kammu on. ¹⁴ Bone dimmo on feyyi, e hino tammo on no arude.

Fii Wuttannde Liital Jeedidabal ngal

¹⁵ Malaa'ikaajo njeedidabo on kadi wutti *liital mun ngal. Hawaaji tiidufi nanii ka kammu, no wi'a:

«Laamateeri aduna on wontii e juude Joomiraado on
e Toddaado makko on, dun ko *Almasiihu on,
o laamoto haa poomaa.»

¹⁶ Tawi mawbe noogay e nayo, joodinoobe ka julle mun laamu yeeso Alla ben, no jiccarii Alla sujjani mo, ¹⁷ e hoore hibe wi'a:

«Men jarnii ma, yo Alla Joomiraado,
Jom Bawgal, Woodaado e Woodanoodo,
ko huutorɗaa bawgal maa tiidungal ngal kon
e ko jodɗindaa laamu maa ngun kon.

¹⁸ Hari leyyi din seytinii,
kono tikkere maa nden arii,
wondude e saa'i jaawugol maybe ben,
e yobugol kurkaadi maa din, dun ko annabaabe ben,
e laabube ben e huloobe innde maa nden,
gila e fandube haa e njandube,
e mulugol muloobe leydi ndin ben.»

¹⁹ Onsay suudu Alla ndun ka kammu udditii, *kankiranwal seeditoore makko nden feejni ka suudu makko. Mayande wadi, e digge e parjitte e dimbannde leydi e marmalle tiidude.

Fii Debbo Sowiido on e Ningiwii ngin

12 ¹Maande njannde feeni ka kammu: tawi ko debbo borniido naange ngen, lewru ndun no ka ley koyde makko, e *meetelol ngol koode sappoo e didi ka hoore makko. ²Tawi ko sowiido, himo sonkude fii muuseendi jibingol ngol.

³Maande goo kadi feeni ka kammu: tawi e hino *ningiwii njanin bodewii, ngii ko'e jeedidi e galaadi sappo, tawi katanji jeedidi no e hoore den ko'e. ⁴Tawi bukkol maggii on no fitta feccere tammere koode den ka kammu, bugoo ka leydi. Tawi ngin ningiwii no darii yeeso debbo wondo firtaade on fii modugol boobo on nde o firtori mo. ⁵O firtii boobo gorko, ardortoodo leyyi din fow labbooru njandi. On boobo makko wippitaa, nawraa ka Alla, ka jullere makko laamu. ⁶Onsay debbo on dogi, yaari ka wulaa, ka o joginoo nokkuure ka Alla ebbannoo mo, fii no o dankoree don e nder balde wuluure e teemedde didi e cappande jeegoo.

⁷Hare wadi ka kammu, Miikaa'iilu e malaa'ikaabe mun ben piiridi e ngin ningiwii. Ningiwii ngin e malaa'ikaabe mun ben kadi piiridi e mabbe. ⁸Kono ngii foolaali, tawi wonunde alanaa ngii ka kammu, kangii e malaa'ikaabe maggii ben. ⁹Ngin ningiwii njanin, dun ko ndiya mboddi araniri wi'eteendi Ibuliisa maa Seytaane, ngin faljingii yimbe aduna on fow, bugodaa e malaa'ikaabe mun ben ka leydi.

¹⁰Onsay mi nani hawa tiiduka ka kammu, no wi'a:

«Jooni kisiyee iwruodo e Alla men on arii,

wondude e bawgal mun ngal e *laamu mun ngun,

e laamu Toddaado makko on, dun ko *Almasiihu on.

Ko fii toonoowo musibbe men ben,

on wonnoodo be toonude yeeso Alla jemma e jalorma, bugaama.

¹¹Be foolirii ngii yiy'an Baalun kun,

e sabu kongol seeditoore mabbe nden.

Awa kadi 6e ronkaali hebulaade
 hay yeebugol ngurndan ma66e dan
 haa 6e maaya.

¹² Ko ɗun wadi, weltee yo kammuuli
 e onon hodube ka kammuuli!

Bone wonanii leydi ndin e baharu on,
 ko fii Ibuliisa tippike e mon.

Himo heewi tikkere,
 bay o andii ko saa'ihun nii heddanii mo.»

¹³ Bay ngin ningiwii tawii bugaama ka leydi, ngii jokki debbo hebunoodo boobo gorko on. ¹⁴ Onsay debbo on yedaa gabitanji simbirre mawnde nden, fii ko o wiirira ka wulaa, ka nokkuure makko, ka o danketee ɗon e nder saa'i, e nder saa'iiji e feccere saa'i, ka wodɗitii mboddi ndin. ¹⁵ Immorde ka sekko mayri, mboddi ndin furi ndiyan wa maayo 6aawo debbo on, fii no o yoolora ka maayo. ¹⁶ Kono leydi ndin faabii debbo on, ndin leydi udditi hunduko mun kon, ndi yari maayo ngo ngin ningiwii furiri sekko mun kon. ¹⁷ Ngin ningiwii seytinani debbo on, ngii yahi habugol luttube e jurriya makko on 6en, ɗun ko 6en doftiibe yamirooje Alla ɗen, humii e seeditoore Iisaa nden. ¹⁸ Onsay ngii darii ka hoore njaareendi ka baharu.

Fii Kullii Saafingii ka Baharu ngin

13 ¹ Bawto ɗun, mi yi'i kullii no saafoo ka nder baharu marngii ko'e jeediɗi e galaadi sappo, tawi katanji sappo no e hoore ɗin galaadi. Inde hoynude Alla kadi no windii e hoore ɗen ko'e. ² Ngin kullii ngii mi yi'i no nandita e buutoori, taape maggii on no nandita e taape kullii no wi'ee ursa¹, sekko maggii on kadi no

---

¹13.2 «Ursa» ko kullii njanii marngii leebi, juutungii pedaali.

nandita e sekko ngayuuri. Ningiwii* ngin okki ngin kullii doole mun den e jullere mun laamu nden, wondude e bawgal mawngal. ³Tawi wonnde e den ko'e maggii no wa'i wa wariraande soppande, kono on barme waroowo sellinaa. Aduna on fow naldi, be rewi ngin kullii. ⁴Yimbe ben fow sujjani ningiwii ngin, bay ngii jonnii ngin kullii bawgal maggii on. Be sujjani ngin kullii kadi e hoore hibe wi'a: «Ko hombo wa'i wa ngin kullii maa hara ko hombo waawi ngii habude?»

⁵Tawi ngin kullii no yedaa sekko wowlayko haalaaji mawnintinaare, hoyna Alla, tawi hingii jonnaa bawgal e nder lebbi cappande nay e didi. ⁶Hingii udditi sekko maggii on, hingii hoyna Alla, hoyna innde makko nden e wonirdu makko ndun, e ben hodube ka kammuuli. ⁷Tawi ngin kullii no newnanaa habidugol e yimbe Alla ben, foola be. Tawi hingii okkaa bawgal e hoore bolondaaji din fow e jamaaji din fow e kala haala, e hoore leydi din fow kadi. ⁸Tawi hodube ka aduna ben fow sujjanay ngii, dun ko ben be innde mun windaaki gila ka fuddoode aduna ka deftere ngurndan wonande Baalun hettanookun layya kun.

⁹Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!

¹⁰On mo no hoddiranaa maccindinagol,
bee o maccindinoo.

On mo no hoddiranaa warireede kaafa,
bee o wariree kaafa.

Ko dun wadi si yimbe Alla ben
no haani njanjaade, gomfina.

Fii Kullii Sortiingii ka Leydi ngin

¹¹Bawto dun, mi yi'i kullii goo no sortoo ka nder leydi, marngii galaadi didi nanditaydi e galaadi ga'un baalun, hingii wowliraynoo wa ningiwii. ¹²Tawi ngin kullii no wada bawde kullii aranii ngin fow e tawnde maggii. Ngii wadi feere no leydi ndin e hodube e hoore mayri ben sujjirana ngiya kullii aranii

sellinananoongii barme waroowo. ¹³ Ngii wadi maandeeji moolanaadi, haa hay ngii jippini ka leydi yiite iwngge ka kammu yeeso yimbe ben. ¹⁴ Tawi ngin kullii no faljiniraynoo hodufe ka aduna ben maandeeji di ngii yedanoo wadugol din yeeso ngiya kullii aranii, e hoore hingii yamira ben yimbe wonbe ka aduna yo be wadu nandolla ngiya kullii soppiranoongii kaafa, kono ngii wuuri. ¹⁵ Ngin kullii yedaa bawgal wadangol ndun nandollaaru ngiya kullii foofaango ngurndan fii no ndun nandollaaru waawira wowlude, ndu wona sabu kala on mo jabaali sujjande ndu no wariree. ¹⁶ Ngii karhi kadi fow, gila e fandufe haa e njandufe, galo e baaso, dimo e maccudo wadanegol maande ka jungo mun jaamo maa ka tiinde, ¹⁷ hara kadi hay gooto waawataa soodude maa yeeya si alaa nden maande, nden-le ko innde ngin kullii maa adadu innde maggii on. ¹⁸ Doo non, maa faamu: On mo no mari hakkil, yo limu adadu innde ngin kullii, ko fii ko adadu nedfanke non. On adadu ko teemedde jeegoo e cappande jeegoo e jeegoo.

Fii Baalun kun e Sottaabe ben

14 ¹ Bawto dun mi yi'i Baalun kun no darii ka Fello *Siyuuna, wondude e yimbe guluuje teemedere e cappande nayo e nayo, be innde makkun e innde Ben makkun on windii e tiide mun. ² Mi nani hawa ka kammu, wa hawa di'e duudufe maa wa hawa riggannde tiidunde, tawi kan hawa ka mi nani no nandita e hito korli di hodoobe hodata. ³ Tawi ben hodoobe no beyta beytol kesol yeeso jullere laamu nden e yeeso tagooje nay wuurude den e yeeso mawbe ben. Tawi hay gooto waawataa ekkitaade ngol beytol si hinaa bee guluuje teemedere e cappande nayo e nayo, sottanoobe ka aduna. ⁴ Dun ko ben be tuuninoraali rewbe, be woni laabufe, be andaali debbo. Be jokki *Baalun kun kala ka kun yaari. Be woni sottaabe e hakkunde yimbe ben, be weebitanaa Alla e Baalun kun wa ko adaa sojiteede. ⁵ Awa kadi karaaje mabbe jantaaki penaale, ben ko be aldaa e feloore.

Fii Ewol Naawoore Joomiraado on

⁶ Mi yi'i kadi malaa'ikaajo goo no wiira ka weeyo dow, no jogii Kibaaru Moyyo poomayankeejo on fii fejninangol mo hodube ka leydi ben e kala lejol e kala bolondaa e kala haala e kala jamaa. ⁷ Tawi on malaa'ikaajo no wowla hawa tiiduka, wi'a: «Hulee Alla, mawninon mo, ko fii saa'i mo o jaawata e mun on hewtii. Awa sujjanee on Tagudo kammu ngun e leydi ndin e baharu on e bulli ndiyan din!»

⁸ Malaa'ikaajo dimmo hikkiido e arano on kadi wi'i: «Nde yanii! Ndee saare *Baabiila mawnde mandilindirnde leydi din fow himmeeji jinaa mun, yanii!»

⁹ Malaa'ikaajo tammo hikkiido e aranbe ben dido no wowla hawa tiiduka, wi'a: «Kala on sujjanndo kullii ngin e nandolla maggii on, hebi maande maggii on ka tiinde maa ka jungo mun, ¹⁰ yaray njaram tikkere Alla nden wancinaadan ka jeddukun tikkere makko hara dan jillaaka, o lettiree kadi mbollan yiite yeeso malaa'ikaabe laabube ben e Baalun kun! ¹¹ Curki lette mabbe den yaway haa poomaa, e hoore fowtaare alanaa be jemma e jalorma, dun non ko kala on sujjanndo ngin kullii e nandolla maggii on, e kala on hebudo maande innde maggii on.»

¹² Ko dun wadi si yimbe Alla doftiibe yamirooje Alla den, duumii e gomdingol Iisaa ben, no haani njajnaade. ¹³ Mi nani kadi hawa ka kammu, no wi'a: «Windu wonde: «Maybe gila jooni no humondiri e Joomi on ben ko malaabe.»»

Ruuhu Allaahu on wi'i: «Ko non woniri, be fowtoto golleeji mabbe din, bay kuude mabbe den no jokki be.»

Fii Baagol Aduna on

¹⁴ Bawto dun mi yi'i duulere daneere, tawi nanditaydo e bii-aaden no joodii e hoore nden duulere, tawi *meetelol kanje no ka hoore makko, tawi wortowal welngal no ka jungo makko. ¹⁵ Tun malaa'ikaajo goo yalti e suudu Alla ndun ka

kammu, no ewnoo ko tiidi, wi'a on joodiido e nden duulere: «Yettu wortowal maa ngal, wa'aa, ko fii saa'i baagol ngol hewtii! Ko wa'etee kon ka hoore leydi bendii!»¹⁶ Onsay on joodiido e nden duulere fewtini wortowal mun ngal ka leydi, hayli, ko woni ka leydi kon wa'ii.

¹⁷ Malaa'ikaajo goo kadi yalti e suudu Alla wonda ka kammu ndun, tawi on kadi no jogii wortowal welngal. ¹⁸ Tun malaa'ikaajo goo kadi jogiido bawde e hoore yiite ngen yalti ka *layyorde, o ewnii oya malaa'ikaajo jogiido wortowal welngal ko tiidi, o wi'i mo: «Yettu wortowal maa welngal ngal, tettaa dukke *wiiju wonda den ka leydi, ko fii bibbe majje on bendii!»¹⁹ On malaa'ikaajo fewtini wortowal mun ngal ka leydi, hayli, o tetti wiijuje wonda den ka leydi, o bugii ko o tetti kon ka nder wuugirgal njanal tikkere Allaahu on. ²⁰ Den wuugoyaa ka sera saare, yiiyan yalti e ngal wuugirgal haa tooweendi majjan hewti lagambe pucci din, junndi ilol majjan on hawri embere kilomeeterji teemedde tati.

Fii Albala'uuji Sakkitori din Jeedidi

15 ¹ Onsay mi yi'i maande moolanaande njaldinnde goo kadi ka kammu, nden-le ko malaa'ikaabe njeedido jogiibe albala'uuji din jeedidi. Ko din albala'uuji woni sakkitori din, ko fii ko kanji woni timmoode tikkere Alla nden. ² Mi yi'i kadi ko wa'i wa baharu jalbirdo wa jaaman, jilludo yiite. Tawi foolube ngiya kullii e nandolla mun e adadu innde mun nden no darii e hoore on baharu jalbirdo wa jaaman, hiibe jogii korli Allaahu on. ³ Hiibe beyta beytol Muusaa, on jiyaado Alla, e beytol *Baalun kun, hiibe wi'a:

«Yaa an Alla, Joomiraado, Jom Bawgal,
 kuude maa den ko mawde,
 awa kadi ko hawniide,
 laawi maa din ko feewudi, goongindi,
 yo Lando leyyi fow!

⁴Yaa an Joomiraado,
 hara ko hombo ronkay-maa hulude,
 maa ronkata mawninde innde maa nden?
 Bay ko an tun woni *Seniido!
 Bay leyfiɗi ɗin fow aray sujjane!
 Bay kuude maa feewude den fejninaama!»

⁵Bawto ɗun mi yi'i kadi nokkuure hormorde wonde ka nder wonirdu ndu seeditoore nden woni e mun ndun, no udditoo ka kammu. ⁶Tawi malaa'ikaabe njeedido jogiibe albala'uuji ɗin jeedidi no yalta e nden nokkuure. Tawi ben no bornii concii laabudi jalbudi, hiibe daditii dattii kanje ka fewndo berde mabbe.

⁷Wonde e den tagooje nay wuurude jonni ben malaa'ikaabe njeedido pelette kanje jeedidi heewude tikkere Allaahu on, ɗun ko on Wuurudo haa poomaa.

⁸Onsay nden nokkuure hormorde heewi curki sabu mangu Allaahu on e bawgal makko ngal. Tawi hay gooto waawataa naatude e ndun suudu haa ɗin albala'uuji jeedidi di malaa'ikaabe ben njeedido jogii, timma.

Fii Pelette Tikkere Alla ɗen Jeedidi

16 ¹Mi nani kadi hawa tiiduka iwrude ka nokkuure hormorde, no wi'a malaa'ikaabe ben njeedido: «Yahee, hibboyon ka leydi den pelette jeedidi tikkere Alla nden!»

²Arano on yahi, hibbi feletere mun nden ka hoore leydi, tun temmeeje kaanude muusude hebi ɓe nden maande ngin kullii wonnoo e mun, sujjani nandolla maggii on.

³Dimmo on kadi hibbi feletere mun nden ka baharu, on baharu wonti yiyaan wa yiyaan mayɗo. Kala ko wuurunoo ka baharu maayi.

⁴Tammo on kadi hibbi feletere mun nden ka maaje e ka bulli ndiyan, di'e den wonti yiyaan. ⁵Tun mi nani malaa'ikaajo di'e ɗen no wi'a:

«Ko a Feewudo,

an oo Woodaado e Woodanoodo,

an oo *Seniido,

sabu ko jaawirdaa nii kon.

⁶ Ko fii ɓe hibbiino yiiyan yimbe Alla ben

wondude e yiiyan annabaabe ben,

awa jooni a yedii ɓe yiiyan ko ɓe yara, hiɓe foddi e ɗun!»

⁷ Mi nani kadi *layyorde nden no wi'a:

«Hiyyii, yaa an Alla Joomiraado, Jom Bawgal,

jaawooje maa ɗen ko goongaaje, ko feewude!»

⁸ Onsay nayabo on kadi hibbi feletere mun nden ka naange, nge yedaa sunnirgol yimbe ben yiite. ⁹ Yimbe ben sunniraa nguleendi tiidundi, ɓe woni e hoynugol innde Alla nden, on mardo bawgal e hoore ɗin albala'uuji, ɓe ronki tuubude fii no ɓe mawninira mo, kanko Alla.

¹⁰ Njowabo on kadi hibbi feletere mun nden ka hoore jullere laamu kullii ngin, laamateeri maggii on nibbiti. Yimbe ben nati ɗende hakkee muuseendi, ¹¹ ɓe woni e hoynugol Alla kammu ngun sabu muuseendijji maɓɓe ɗin e temmeeje maɓɓe ɗen, kono ɓe ronki tuubude kuude maɓɓe ɗen.

¹² Njeegaɓo on kadi hibbi feletere mun nden ka maayo njano Furaatiwol. Ndiyan ɗan ɓeeɓi fii wadangol lamɓe iwayɓe funnaange ben ɗatal. ¹³ Mi yi'i ruuhuuji tati tuunudi nanditayɗi e toti-paccala no yalta ka sekko ngin *ningiwii e ka sekko kullii ngin e ka hunduko waditiido annabaajo on. ¹⁴ Tawi ko ruuhuuji jinnaaji wondi wadude maandeeji, yaara ka lamɓe leydi ndin fow, fii mottindirgol ɓe fii hare jalaande mawnde Alla Jom Bawgal on.

¹⁵ «Awa mido ardude wa ngujo! Maloore wonanii on hakkilando, mari concii mun ɗin, fii wota o laato holdo, e wota hersa makko kan bangul!»

¹⁶ Din jinnaaji no mottindira ben lambe e ndee nokkuure wi'eteende Har-Magadaana e haala Yahuudiyanke. ¹⁷ Malaa'ikaajo njeedidaabo on hibbi feletere mun nden ka hendu, hawa tiiduka yalti ka suudu Alla iwruude ka jullere laamu, no wi'a: «Timmii!»¹⁸ Mayande e digge e parnitte wadi wondude e dimbannde leydi tiidunde, nde sifa mun e tiidude hari wadaali gila yimbe ben woni ka hoore leydi. ¹⁹ Saare njannde nden feccii pecce tati, ca'e leyyi din yani. Alla anditi fii saare *Baabiila mawnde nden, o yedi nde feletere njaram tikkere makko tiidunde nden. ²⁰ Suriije den fow dogi, pelle den kadi ronkaa yiiteede. ²¹ Marmalle njane, de tawata nde bee e majje ko wa kilooji cappande nay, iwi ka kammu, yani e hoore yimbe ben. Be woni e hoynugol Alla sabu on albala'u iwrufo e den marmalle, ko fii hari on albala'u ko tiidufo haa feyyiti.

Fii Naawoore Debbo Cagaajo Mawfo on

17 ¹ Bawto dun, godfo e ben malaa'ikaabe njeedifo joginoobe pelette den jeedifi ari, wi'immi: «Aru, mi hollete naawoore debbo cagaajo mawfo on, ka joodii don ka di'e duudufe. ² Ko e makko, kanko on debbo cagaajo, lambe aduna ben jokkiri jinaa, e hoduube ka aduna ben mandiliri jinaa makko on!»

³ Onsay Ruuhu Allaahu on tippii e an, malaa'ikaajo on nawrimmi ka wulaa. Mi yi'i debbo no joodii e hoore kullii bodewii heewungii inde hoynufe Alla den, marngii ko'e jeedifi e galaadi sappo. ⁴ Tawi on debbo no bornii concii bodeeji e firsinaadi, himo cudori kanje e kaaye hittufe e kode hittufe. Tawi himo jogii feletere kanje heewunde ko jiddinaa e tuufe jinaa makko on. ⁵ Tawi innde gundoore no windii ka tiinde makko, ko woni dun ko: «Saare *Baabiila mawnde nden, neene cagaabe ben e ko jiddinaa kon ka hoore leydi.»⁶ Mi yi'i on debbo no mandiliri yiiyan yimbe Alla ben, e yiiyan seedeebe Iisaa ben.⁷

---

⁷17.6 «Mandilirgol yiiyan yimbe Alla ben» no firiweltorgol ko be waraa kon.

Bay mi yi'ii mo, mi njaldi fota. ⁷ Malaa'ikaajo on wi'immi: «Ko hondun njaldudaa? Mi andinte gundoo debbo on e kullii ngii ko'e jeedifi e galaadi sappo ngii o waddii ngin. ⁸ Kullii ngii yi'udaa ngin hari no woodanoo, kono jooni ngii woodaaka. Hingii faandii yawude ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin, ngii yaha ka hayrannde. Awa kadi hodube ka aduna ben, be tawata innde mun windaaka ka deftere ngurndan gila ka fuddoode aduna, be njaldoyay yi'ugol ngin kullii, ko fii hari hingii woodanoo, kono jooni ngii woodaaka, awa kadi ngii feenitay.

⁹ «Doo non, maa hakkil wonduki e faamu: Ko'e den jeedifi ko pelle jeedifi de debbo on joodii e hoore mun den. Ko de lambe ben njeedifo kadi: ¹⁰ njowo yanii, goddo on no woodaa, oya on araali taho. Nde o aroyi, himo haani wonude seeda. ¹¹ Kullii woodanoongii, ngii woodaaka jooni ngin, kangii tigi ko ngii lando njeetatabo, ko ngii goddo kadi e njeedifoobe ben, hingii yahude ka hayrannde.

¹² «Galaadi sappo di yi'udaa din ko lambe sappo, be fuddaaki taho laamaade, kono ko hendoraybe laamu wa lambe e nder saa'i gooto fii laamodugol e kullii ngin. ¹³ Kambe ko be ebboore wootere, be jonnay doole mabbe e laamu mabbe kullii ngin. ¹⁴ Be habay Baalun kun, Baalun kun foola be, ko fii ko kun Koohoojo koohooobe, Lando lambe, ko wondube e makkun ben woni noddaabe e subaabe e sella-findeebe.»

¹⁵ O wi'immi kadi: «Di'e de yi'udaa cagaajo on no joodii e mun den, ko jamaaji din e dente moolanaade den e leyfi din e haalaaji din. ¹⁶ Galaadi sappo di yi'udaa din wondude e kullii ngin ajoyay cagaajo on, di yetta kala ko o jeyi, di boora mo, di jaama bandu makko ndun, di sunnira mo yiite. ¹⁷ Ko fii Alla wadii ka berde majji huuwugol ebboore makko nden e nder miijo wooto fii yo di okku laamu majji ngun kullii ngin haa tuma daaluyeeji Alla din laatii. ¹⁸ Awa kadi debbo mo yi'udaa on ko saare mawnde marnde laamu e hoore lambe aduna ben.»

Fii Lancagol Saare Baabiila nden

18 ¹Bawto dūn, mi yi'i malaa'ikaajo goo no iwra ka kammu, jogiido bawgal njanal, aduna on jalbiri annoora makko on. ²O ewnii ko tiidi, o wi'i:

«Nde yanii! Saare *Baabiila mawnde nden yanii!

Nde wontii hodo jinnaaji,

suudorde kala ruuhu tuunudo,

e suudorde kala sondu harmundu e ajaandu.

³Ko fii leyfi dīn fow mandilirii

himme jinaa mayre on,

lambe aduna ben kadi wattodi

e mayre e nder jinaa mayre on,

awa kadi njulaabe ben ka leydi aldinorii

ngalu mayre feyfitungu ngun.»

⁴Mi nani kadi hawa goo ka kammu, no wi'a:

«Yaltee e mayre, yo jamaa an,

fii wota on tawde e junuubaaji mayre dīn,

e wota on hebu gebal albala'uuji mayre dīn.

⁵Ko fii junuubaaji mayre dīn dewnondirii haa ka kammu,

awa kadi Alla anditii angal peewal mayre on.

⁶Wadiranee nde wano nde wadiri non,

sowon kuude mayre den nde didi, jonnton nde.

Jardukun, kun nde yarniri kun,

jonnitiree nde kun laabi didi!

⁷Wano nde mawninornoo non,

e no nde yollornoo e mbeleede non,

jonnitiree nde wano non tampere e yoomere!

Ko fii hinde wi'i ka bernde mayre:

«Min mido joodii e nder laamu,
hinaa mi heynotoodo,
awa kadi mi yoomataa few!»

⁸ Sabu dun,

albala'uuji mayre din yanay e hoore mayre jande wootere,
dun ko mayde e yoomere e heege,
nde sunniree kadi yiite.

ko fii Alla Joomiraado, Naawudo nde on, ko Jom-doole!»

⁹ Lambe aduna ben fow, wattodunoobe e mayre e nder jinaa e mbeleede, wulloyay fesa fii mayre, nde be yi'i curki sumugol mayre on. ¹⁰ Hibe darii ka wodditii sabu kulol tampere mayre ngol, be wi'oya:

«Bone, bone wonanii saare Baabiila mawnde nden,
dun ko saare dolnunde nden!

E nder saa'ihun gootun pet jaawoore maa nden arii!»

¹¹ Njulaabe ben ka leydi yooma, be wulla fii mayre, ko fii hay gooto soodataa hande kadi ko be yeeyata kon, ¹² dun ko kanje e kaalisi e kaaye hittude e kode hittude e bagi daatudo e bagi bode e bagi dewludo e bagi firsinaado, e kala noone ledde uurude e kala piiji moyyiniraadi niyye mawba, e kala piiji hittudi moyyiniraadi ledde hittude e sila e njande e kaaye daneeje, ¹³ wondude e cebe ledde kanel uurude e urngallooji e angiriiji, e *buto ledde no wi'ee *mirri, e buto ledde no wi'ee libaana, e njaram *wiiju e nebbe e ngawri e condi ngawri e na'i e baali e pucci e *giri-giriije e maccube e wonkiiji yimbe.

¹⁴ No wi'a: «Piiji di wonkii maa kin himmani din wodditike ma yo saare Baabiila! Piiji hittudi din maa jalbudi din fow fuutike ma, awa kadi be hettataa di hande kadi!»

¹⁵ Njulaabe aldinorbe nde ben wonay ka wodditii sabu kulol tampere mayre ngol. Be yoomoya, be wulla, ¹⁶ be wi'oya:

«Bone, bone wonanii ndee saare mawnde,
borniinde conci daatudi,
bodeeji e firsinaadi,
cudori kanje e kaaye hittude e kode hittude!

¹⁷ E nder saa'ihun gootun pet,
ngun ngalu mayre e mawnude caabii!»

Hooreebe laafe ben fow e golloobe ton ben fow e doginoobe ben e wuurirbe baharu ben fow darii ka wodditii. ¹⁸ Bay be yi'ii curki sumugol mayre on, be woni e ewnagol, wi'a: «Ko saare honde nanditaynoo e ndee saare mawnde!» ¹⁹ Tawi hibe bugotonoo mbullaari ka ko'e mabbe, yooma, wulla, hibe ewnoo wi'a:

«Bone, bone wonanii ndee saare mawnde,
nde kala on mardo laana ka baharu aldinori ngalu mun!
E nder saa'ihun gootun pet nde caabii!»

²⁰ Awa welto e hoore mayre, yo kammu, onon men kadi yo gomdinbe e *sahaabaabe e annabaabe, ko fii Alla jaawii nde fii ko nde wadi on kon!

²¹ Onsay malaa'ikaajo dolnudo yetti hayre nanditaynde e laggorde moolanaande, bugii ka baharu, e hoore himo wi'a:

«Ko nii saare Baabiila mawnde nden bugortee doole,
hara nde yitetaake hande kadi!

²² Nanetaake hande kadi hito hodoobe hoddu
e yimooobe e wuttoobe ceri e *liite!

Hande kadi neepo yi'etaake e maa,
kala non noone mecce,
awa nanetaake hande kadi hito undugal e maa.

²³ Awa kadi ndaygu lampu jalbataa e maa hande kadi,
hawa yettudo e yettaado nanetaake hande kadi.
Ko fii hari ko njulaabe maa ben woni teddube ben ka leydi,
awa kadi leyyi din fow faljirii sabu mbilankaaku maa ngun!
²⁴ Awa kadi ko e maa yiiyan annabaabe ben
e gomdinbe ben e kala waraado ka hoore leydi hibbaa.»

Fii Mantoore nden ka Kammu e Peera fii Baalun kun

19 ¹ Bawto dun, mi nani hawa tiiduka immorde e jamaa duududo ka kammu, no
wi'a:

«Mantoore wonanii Alla!

Kisiyee e mangu e bawgal ko Alla men on wonani!

² Naawooje makko den ko goongaaje feewude!

O jaawii cagaajo mawdo on,

faljiniraynoodo yimbe aduna on jinaa mun on.

Alla kadi yottanike yiiyan kurkaadi mun dan o hibbi dan.»

³ Be wi'i kadi dimmun:

«Mantoore wonanii Alla!

Curki nden saare yaway haa poomaa!»

⁴ Tawi mawbe ben noogay e nayo e tagooje nay wuurude den no jiccinoo, no
sujjana Alla Joodiido ka jullere laamu on e nder wi'ugol:

«Aamiina, mantoore wonanii Alla!»

⁵ Hawa kadi yalti ka jullere laamu no wi'a:

«Ko onon yo jiyaabe makko,

huloobe mo,

fandube e njandube,

on fow mantee Alla men on!»

⁶ Mi nani kadi wa hawa jamaa duududo e wa hito di'e duudude e wa hito riggande tiidude, no wi'a:

«Mantoore wonanii Alla!

Ko fii Alla Joomiraado on,
on Jom Bawgal,
jodfinii *laamu mun ngun.

⁷ Weltoden, wonen e nder welo-welo, mawninen mo,
ko fii peera Baalun kun hewtii,
jombajjo makkun on hebulike,

⁸ o yedaama bornagol conci daatudi jalbudi laabudi.»
(Ko kuude feewude yimbe Alla ben woni din conci.)

⁹ Malaa'ikaajo on wi'immi kadi yo mi windu wonde: «Maloore wonanii ben noddaabe ka nafakka peera *Baalun kun.» O wi'i kadi: «Dii ko daaluyeeji Alla goongaaji.»

¹⁰ Onsay mi jiccii ka koyde makko fii sujjangol mo. Kono o wi'immi: «Accu, wota a wadu dun! Ko mi kurkodoowo e maa e musibbe maa ben, jogiibe seeditoore Iisaa nden. Sujjan Alla! Ko seeditoore Iisaa nden woni ruuhu longinoowo annabaabe ben.»

Fii Waddiido Puccu Ranewu on

¹¹ Mi yi'i kadi kammu ngun no udditii, mi tawi e hino puccu ranewu, tawi waddiido ngu on no wi'ee Sella-Findeejo e Goongaajo. Ko peewal o jaawirta, o habira. ¹² Gite makko den no wa'i wa joyngol yiite, *meetelli buy no ka hoore makko. Innde no windii e makko nde hay gooto andaa si hinaa kanko. ¹³ Dolokke mo o bornii on no moddi yiiyan. Himo wi'ee Daaluyee Alla on. ¹⁴ Tawi koneeli wondi din ka kammu no waddii pucci daneeji, no jokki mo, hibe bornii conci daatudi daneeji laabudi. ¹⁵ Tawi kaafa welka no yalta ka hunduko makko fii

foolugol leyŷi ɗin, awa kadi o ayniroyay ɓe labbooru njandi, o yaaɓa, o munca *wiiŋuuje ɗen ka wuugirde tikkere moolanaande Alla Jom Bawgal nden. ¹⁶ Tawi innde no windii ka dolokke makko e ka busal makko, ɗun ko: «Lando Lambe e Koohoojo Koohoobe.»

¹⁷ Mi yi'i kadi malaa'ikaajo no darii ka nder naange, no ewnoo colli wondi wiirude ka weeyo dow ɗin fow ko tiidi, wi'a: «Aree, mottondiron fii nafakka mawɗo Alla on! ¹⁸ Naamon ɓalli lambe ɓen, e ɓalli hooreeɓe suufaabe ɓen, e ɓalli dolnuɓe ɓen, e ɓalli pucci e waddotonooɓe ɗi ɓen, e ɓalli yimɓe ɓen fow, rimɓe e maccuɓe, fandube e njandube!»

¹⁹ Onsay mi yi'i kullii ngin e lambe aduna ɓen e koneeli mun ɗin no mottondiri fii habugol waddiido puccu ranewu ngun e konu mun ngun. ²⁰ Kullii ngin nangidaa e waditiido annabaajo on, ɗun ko on wadunoodo maandeeji yeeso maggii ɗi o daynirnoo hebunoobe maande kullii ngin ɓen, sujani nandolla maggii on. Be ɗiɗoo non ɓe bugaa ka weendu yiite ko ɓe wurɓe, ɗun ko ka mbollan yiite. ²¹ Beya wariraa kaafa yaltaynooka ka hunduko waddinoodo puccu ngun on, colli ɗin fow jaami ɓalli maɓɓe ɗin haa haari.

Fii Laamu ngu Duubi Wuluure ngun

20 ¹ Onsay mi yi'i kadi malaa'ikaajo no iwra ka kammu, no jogii ka jungo mun saabiwal *gaygii ngin alaa kattudi ngin wondude e jolokowal moolanaangal. ² O nangi *ningiwii ngin, e maanaa ndiya mboddi araniri, ɗun ko Ibuliisa maa Seytaane, o jolki ndi fii duubi wuluure. ³ O bugii ngin ka nder *gaygii ngin alaa kattudi ngin, o soki, o ndoli kadi dow maggin, fii wota ngin faljin leyŷi ɗin hande kadi haa duubi wuluureɗin timma. Kono ɓawto ɗun, bee ngin jolkitooyee embere saa'i fahin.

⁴ Mi yi'i kadi julle laamu, tawi joodiibe e ɗen ɓen no yedaa bawgal jaawugol. Mi yi'i wonkiiji ɓe ko'e mun tayiraa kaafa ɓen sabu seeditanagol Iisaa e daaluyee Alla

on, ɓen ɓe sujjanaano ngiya kullii e nandolla mun on, ronki hebude maande ka tiinde maa ka jungo. ɓe wurnitaa, ɓe laamodi e *Almasiihu on e nder duuɓi wuluure. ⁵ ɗun ko ummutal aranal ngal non. Tawi ɓeya maybe heddiibe wurnitetaake haa tuma duuɓi wuluure ɗin timmi. ⁶ Maloore e *senaare wonanay ɓen tawoyteeɓe e ummutal aranal ngal, ko fii mayde ɗimmere nden heɓoytaa bawgal e hoore ɓen. ɓen-le ko ɓee *yottinoyooɓe sadaka ka Alla e ka Almasiihu on. ɓe laamodoya e makko e nder duuɓi wuluure.

⁷ Nde duuɓi wuluure ɗin timmoyi, Ibuliisa yaltinoyte ka kaso, ⁸ o yaltoya fii faljingol leyɗi wondi e cobɓuli aduna on nay, ɗin ko Yaajuuja e Maajuuja en,^p o mottindira ɓe fii wadugol hare. Tawa duudoral maɓɓe ngal no fota e njaareendi ndin ka baharu. ⁹ ɓe hebbini hoore leydi ndin fow, ɓe hundi daakorde yimɓe Alla ɓen e saare ɓuraande yideede nden, kono yiite iwri ka kammu, muli ɓe. ¹⁰ Onsay Ibuliisa, faljinnooɗo ɓen yimɓe on, bugaa e nder ndun weendu yiite e mbollan mun, ka ngiya kullii e waditiido annabaajo on buganoo ɗon. ɓe lettee ɗon jemma e jalorma haa poomaa.

Fii Naawoore Sakkitorde nden

¹¹ Mi yi'i kadi jullere laamu moolanaande daneere e joodiido e mayre on. Tun kammu ngun e leydi ndin dogi mo, ɗin ronki hebude ka wona. ¹² Mi yi'i kadi maybe ɓen, tawi ɓen no darii yeeso nden jullere laamu, ɗun non ko gila e fandube haa e njandube. Onsay defte udditaa. Bawto ɗun, deftere goo kadi udditaa, tawi nden ko deftere ngurndan ɗan. ɓen maybe jaawiraa kuude maɓɓe windiide ɗen e ɗen defte. ¹³ Baharu on jonniti maybe wonnoobe e makko ɓen. Mayde nden e jahannama kadi jonniti maybe wonnoobe e mun ɓen, mo kala e ɓen jaawiraa kuude mun ɗen. ¹⁴ Onsay mayde nden e jahannama bugaa ka weendu yiite, ko

---

^p20.8 Ko woni «Yaajuuja e Maajuuja» e haala Yahuudiyanke ko «Gog e Magog», e maanaa ayɓe jamaa Alla on.

ndun weendu yiite woni mayde dimmere nden. ¹⁵ Kala mo innde mun windanooki e nder deftere ngurndan nden, bugaa ka nder weendu yiite.

Fii Kammu Hesu ngun e Aduna Keso on

21 ¹ Bawto dūn, mi yi'i kammu hesu e aduna keso, bay hari nguya kammu hinngu e oya aduna kiddo feyfi, tawi kadi baharu alaa. ² Onsay mi yi'i saare hormorde nden, dūn ko saare Yerusalaam heyre, no iwra ka kammu ka Alla, tawi nden no pariraa wano jombajjo parirtee fii moodi mun. ³ Mi nani kadi hawa tiiduka iwruka ka jullere laamu no wi'a: «Awa jooni wonunde Alla nden no e hakkunde yimbe ben. O hodiday e mabbe, be wona jamaa makko, kanko Alla tigi o wonday e mabbe, o wona Alla mabbe. ⁴ O fitta kala gongol ka gite mabbe, hara hande kadi mayde waditataa, yoometaake, fesetaake, muuseendi waditataa. Ko fii haray sifa din piiji arani fow feyfiino.»^r

⁵ Onsay on Joodiido e nden jullere laamu wi'i: «Mido heydintinde piiji din fow!» O wi'immi kadi: «Windu, ko fii dii daaluyeeji ko holniidi e goongaaji!»⁶ O wi'immi fahin: «Timmii! Ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, ko min woni Fuddoode nden e Rawnoode nden. On mo no dondaa, mi okkoray mo ko o yara ka bundu ndiyan ngurndan, hara ontigi yobataa. ⁷ Ko dūn wonata ndondi fooludo on. Mi wonay Alla makko, kanko o wona bidde an.⁸ Kono wadaybe hula yiltitoo ben e be gomdinaa ben e tuunube ben e ittoobe ko'e ben e jinoobe ben e mbileebe ben e rewoobe sanamu ben, e fenooobe ben fow: gebal ben ngal ko ka weendu yiite huɓɓundu e mbollan mun woni! Ko ndun non woni mayde dimmere nden!»

---

^q21.3 Isa. 7.14

^r21.4 Isa. 25.8 e 65.17-19

^s21.7 Zab. 89.27-28 e 2Sam. 7.14

Fii Saare Yerusalaam Heyre nden

⁹ Bawto dun, goddo e ben malaa'ikaabe njeedido, joginoobe pelette jeedidi heewude albala'uuji jeedidi sakkitori din, ari, wi'immi: «Aru mi holle jombajjo on, dun ko sonnaajo Baalun kun.»¹⁰ Ruuhu Allaahu on tippii e an, malaa'ikaajo on nawrimmi e hoore fello njano toowungo, o hayninimmi saare Yerusalaam hormorde nden ka iwrate ka kammu ka Alla. ¹¹ Tawi nden saare no jalbiri annoora Alla on. Jalbeendi mayre ndin no nandita e jalbeendi hayre hittunde fota, wa hayre yasbe, jalbirnde wa jaaman. ¹² Tawi tata mayre on no njandi, no toowi, hinde mari kadi dambude sappoo e didi. Malaa'ikaabe sappoo e dido no e den dambude, tawi inde *bolondaajibiibe Isra'iila ben sappoo e didi no windii e majje. ¹³ E hino no dambude mayre den woniri: ko tati funnaange, tati ka nano, tati ka jaamo e tati ka hirnaange. ¹⁴ Tata nden saare ko kaaye sappoo e didi didiraa, inde sappoo e didi no e hoore den kaaye. Den inde-le ko inde *sahaabaabe Baalun kun sappoo e dido.

¹⁵ Tawi on wonnoodo lan yewtude no joginoo sawru kanje fii ko o ebbira ittiri saare nden e dambude mayre den, wondude e tata mayre on. ¹⁶ Tawi mbaaloodi nden saare ko cobbuli nay fotaydi, tawi junndi mayre on e yanji mayre on no fota. O ebbiri saare nden ndun sawru ndu o joginoo, dun hawri embere sagara yaaduuji guluuji sappoo e didi. ^t Tawi junndi mayre on e yanji mayre on e tooweendi mayre on no fota. ¹⁷ On malaa'ikaajo ebbiri tekkeendi tata on embere sogone neddanke, dun hawri sogone teemedere e cappande nay e nay. ¹⁸ Tawi on tata ko hayre yasbe darniraa. Tawi saare nden kanun ko kanje laabirdo wa biini. ¹⁹ Tawi didoodiiji tata nden saare no fotiniraa kala noone kaaye hittude. Didoodi araniri ndin ko yasbe, dimmiri ndin ko saafira, tammiri ndin ko kalseduwan, nayabiri ndin ko zumuruudu, ²⁰ jowabiri ndin ko sardoniiisi, jeegaabiri ndin ko sardir,

---

^t21.16 Dun no hawra wa kilomeeterji 2200.

Fii Ardu Iisaa Sakkitordu ndun

⁶ O wi'immi: «Dii daaluyeeji ko holniidi e goongaaji. Joomiraado on, on Alla Jom ruuhuuji annabaabe ben, imminii malaa'ikaajo mun on fii andingol jiyaabe makko ben fii kon ko saatii arude ko booyaa.»

⁷ Iisaa wi'i: «Mido ara ko booyaa! Haray maloore wonanii ben doftotoobe dii kongudi fejninaadi wondi e ndee deftere.»

⁸ Ko min Yuuhanna nani fii dii piiji, mi yi'i di kadi. Nde mi nanunoo, mi yi'i di, mi jiccino e ley koyde on malaa'ikaajo holludo lan di fii sujjangol mo. ⁹ Kono o wi'immi: «Wota wadu dun! Min kadi ko mi kurkodoowo e maa, kurkoda e musibbe maa annabaabe ben, e ben doftotoobe dii kongudi wondi e ndee deftere. Sujjan Alla!»¹⁰ O wi'immi kadi: «Wota ombu notaa ndee deftere nde dii kongudi fejninaadi wondi e mun, ko fii saa'i on ko badiido. ¹¹ Awa kadi be feewaa ben yo duumo e jokkugol angal peewal mun, be laabaa ben kadi duumoo e jokkugol angal laabal mun, feewube ben duumoo e peewal mun, laafube ben duumoo e laabal mun!»

¹² Iisaa wi'i: «Mido ara ko booyaa, mi arda e njoddi mo kala embere kuude mun.

¹³ Awa kadi ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, ko min woni Arano on e Sakkitoro on, ko min woni Fuddoode nden e Rawnoode nden.

¹⁴ «Maloore wonanii ben labbinbe concii mun fii hebugol gebal ka leggal ngurndan, e no be naatira ka saare, hara ko ka dambude be rewi. ¹⁵ Kono dawaadi din e mbileebe ben e jinoobe ben e ittoobe ko'e ben e rewoobe sanamu ben e kala on yidudo fenaande huutori yo wonu ka yaasi.

¹⁶ «Min Iisaa mi imminii malaa'ikaajo an on fii seeditanagol on dii piiji ka mofte. Min ngol Dadol e Geeyol Daawuuda, awa kadi ko min woni Jaawiire Jalboore Subaka nden.»

¹⁷ Ruuhu Allaahu on e jombajjo on wi'ii: «Aree!»

Awa, on nanudo ɗun kadi yo wi'u: «Aree!»

Awa mo no ɗonɗaa yo aru, on faalaado yo yettu ndiyan ngurndan ɗan, hara yobaali. ^u

¹⁸ Awa mi fellintinanii kala on nanudo ɗii kongudi feŋŋinaadi wondi e ndee deftere, si beyditii godɗun e majji, Alla beyditay e hoore makko ɗii albala'uuji ɗi fii mun windii e ndee deftere. ¹⁹ Awa kadi, si godɗo aru ittude godɗun e ɗii kongudi ndee deftere feŋŋinannde, Alla kadi ittay geɓal makko wongal ngal ka leggal ngurndan e ka saare hormorde, ɗe fii mun windii e ndee deftere.

²⁰ On Seediido ɗun fow wi'i: «Ko goonga, mido ara ko booyaa.»

Aamiina!

Aree, yo Joomi amen Iisaa!

²¹ Yo moyɗere Iisaa Joomi on wonu e hoore fow.

APOCALYPSE DE JEAN
en Langue Pular (Fouta-Jalon)
République de Guinée
© 2013 Traducteurs Pionniers de la Bible
en collaboration avec
Mission Protestante Réformée

---

^u22.17 Isa. 55.1